Lietas arhīva Nr. A42-00384-19/26
ECLI:LV:ADRJRIT:2019:0228.A420206118.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2019. gada 28. februārī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis Romāns Dončenko,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ (*/pers. A/*),
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras – pārstāvei /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirta valsts vecuma pensija.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ no 2012. gada 27. augusta saņem Krievijas Federācijas (turpmāk – Krievija) pilsoņa pensiju. Pieteicējs 2018. gada 22. janvārī lūdza Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru (turpmāk – aģentūra) piešķirt viņam Latvijas vecuma pensiju no 2018. gada 1. februāra.

Ar aģentūras Pierīgas nodaļas vecākās inspektores 2018. gada 13. februāra lēmumu Nr. 18/347821 (turpmāk – sākotnējais lēmums) atteikts piešķirt pieteicējam valsts vecuma pensiju, jo pieteicējam nav nepieciešamā apdrošināšanas stāža – 15 gadi – no 2002. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. janvārim. Pieteicējs minēto lēmumu apstrīdēja.

Ar aģentūras direktores 2018. gada 26. marta lēmumu Nr. 18/685461 (turpmāk – Lēmums) apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts. Lēmumā norādīts, ka saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2} punkta 1. apakšpunktā un Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgumā par sadarbību sociālās drošības jomā (turpmāk – Līgums) noteikto papildus Krievijas pensijai pēc pilsonības tiesības uz Latvijas vecuma pensiju pieteicējam var rasties, ja ir sasniegts Latvijā noteiktais pensijas vecums un ir izpildījušies arī citi pensijas piešķiršanai nepieciešamie kritēriji, tai skaitā ja pēc 2002. gada 1. janvāra ir uzkrāts minimālais nepieciešamais apdrošināšanas stāžs Latvijā – vismaz 15 gadi. Pieteicēja apdrošināšanas stāžu veido aģentūrā reģistrētie apdrošināšanas periodi no 2002. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. janvārim – kopā 14 gadi, kas nav pietiekami, lai pieteicējam rastos tiesības uz Latvijas vecuma pensiju.

[2] Pieteicējs vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par Latvijas vecuma pensijas piešķiršanu. Pieteikumā norādīti turpmāk minētie argumenti.
[2.1] Pieteicējam nav saprotams, kāpēc aģentūra nav ņēmusi vērā viņa apdrošināšanas stāžu Latvijā pirms 2002. gada.
[2.2] Aģentūra nav ņēmusi vērā, ka pieteicējs ir Krievijas pilsonis tikai kopš 2011. gada.
[2.3] Lēmumā nepareizi tulkota Līguma 25. panta nozīme.

[3] Paskaidrojumā tiesai aģentūra norāda, ka Krievijas pensijai pēc pilsonības principa tiek vērtēti arī ārpus Krievijas uzkrātie darba un tam pielīdzinātie periodi, tai skaitā periodā no 1991. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 1. janvārim. Vienlaikus Krievijas kompetentā organizācija patur tiesības kādu no darba un tam pielīdzinātajiem periodiem neiekļaut apdrošināšanas stāžā, ja tas neatbilst Krievijas tiesību aktu nosacījumiem.

[4] 2018. gada 18. jūlijā tiesā saņemti pieteicēja papildu paskaidrojumi. Pieteicējs papildus norādījis, ka aģentūra paskaidrojumos netika vērtēts aģentūras Rīgas rajona nodaļas 2009. gada 5. janvāra lēmums Nr. 220 daļā par pierādījumu pieteicēja apdrošināšanas stāžam Latvijā pirms 2002. gada.

[5] Tiesa 2018. gada 18. novembrī uzdeva pieteicējam jautājumus par lietas juridisko būtību. Atbildes uz šiem jautājumiem pieteicējs rakstveidā neiesniedza.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu. Pieteicējs paskaidroja, ka uzskata, ka viņš nesaņem Krievijas pensiju, bet gan pensiju, kas nopelnīta par darbu bijušajā LPSR un ko maksā Krievija kā PSRS saistību pārņēmēja. Pieteicējs vēlas šīs tiesvedības iznākumā saņemt atbildes uz jautājumu, kur „palicis" viņa Latvijā uzkrātais darba stāžs un samaksātie nodokļi (obligātās sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas) par laika periodu no 1991. līdz 2001. gadam.

[7] Aģentūras pārstāve tiesas sēdē prasījumu neatzina un lūdza tiesu to noraidīt.

Motīvu daļa

[8] Noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un ir noraidāms.

[9] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja apdrošināšanas periodi laikā no 2002. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. janvārim kopā veido 14 gadus, kas nesasniedz minimālo stāžu Latvijas vecuma pensijas piešķiršanai, jo saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 8.^{2} punktu vecuma

pensijas piešķiršanai nepieciešamais apdrošināšanas stāžs ir 15 gadi.

Lietā ir strīds par to, vai pieteicēja apdrošināšanas stāžā, piešķirot Latvijas vecuma pensiju, ir ieskaitāms Latvijā nostrādātais periods laikā no 1991. gada 1. līdz 2001. gadam.

[10] Visupirms tiesa noraida kā nepamatotu pieteicēja apsvērumu par to, ka uz viņu Līgums vispār nebūtu attiecināms tā iemesla dēļ, ka pieteicējs vēlas laikā pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas nostrādātā stāža ieskaitīšanu Latvijas vecuma pensijas aprēķinā. Šādā kontekstā ir jāskata Līguma noslēgšanas mērķis un personu loks, kuru tas skar.

Līgums tika parakstīts 2007. gada 18. decembrī, ratificēts Saeimā 2008. gada 2. oktobrī, un tas stājās spēkā 2011. gada 19. janvārī. Līguma noslēgšanas mērķis ir bijis regulēt Līgumslēdzēju Pušu sociālās drošības un obligātās (valsts) sociālās apdrošināšanas jomas, kas attiecas citstarp uz Krievijas un Latvijas vecuma pensiju noteikšanu. No Līguma 3. un 4. panta izriet, ka Līgums regulē to personu sociālo drošību un obligāto (valsts) sociālo apdrošināšanu, kuru dzīves vieta ir Līgumslēdzēju Pušu teritorijās un kuras ir tās pilsoņi, turklāt vienai Līgumslēdzējai Pusei piederošās personas, kuru dzīves vieta ir otras Līgumslēdzējas Puses teritorijā, tiesībās un pienākumos ir pielīdzinātas šīs otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem attiecībā uz sociālās drošības jomu.

Ievērojot minēto, nav šaubu, ka uz pieteicēju pensiju jautājumā Līgums vispārīgi attiecas, jo pieteicējs ir Krievijas pilsonis, kura dzīvesvieta ir Latvijā. Turklāt norādāms, ka izskatāmā strīda kontekstā nav juridiskas nozīmes faktam, kad pieteicējs bija ieguvis Krievijas pilsonību. No Līguma vai no citām tiesību normām neizriet, ka Līguma piemērošana vai pensijas piešķiršana būtu jebkādā veidā atkarīga no tā, kad attiecīgās valsts pilsonība personai ir tikusi piešķirta, proti, vai tas ir noticis pirms vai pēc Līguma stāšanās spēkā.

[12] Pieteicējs bija lūdzis Krievijas pusi piešķirt viņam pensiju 2012. gadā, tātad laikā pēc Līguma spēkā stāšanās.

Līguma 25. pants paredz divas iespējas, ja tiesības uz pensiju radušās pēc Līguma spēkā stāšanās. Proti, atbilstoši šā panta pirmajai daļai persona var pieprasīt pensijas piešķiršanu pēc Līguma noteikumiem, kas nodala katras valsts atbildību par personas uzkrātajiem apdrošināšanas periodiem. Savukārt atbilstoši panta otrajai daļai persona var izvēlēties pensijas piešķiršanu tikai saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis tā ir, nepiemērojot Līguma noteikumus. Taču šādu izvēli personas var izdarīt tikai vienu reizi, proti, tā ir galīga un nav pārskatāma (*sk. Senāta 2016. gada 23. februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-195/2016 (A420282713) 7. punktu*).

[13] Tiesa konstatē, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējs, būdams Krievijas pilsonis, ir izdarījis izvēli saņemt Krievijas pensiju saskaņā ar Krievijas tiesību aktiem, nepiemērojot Līguma noteikumus.

Uz to norādījusi arī aģentūra, un pieteicējs no savas puses to nav apšaubījis (proti, ka izdarījis izvēli saņemt pensiju saskaņā ar Krievijas tiesību normām, nevis pēc Līguma noteikumiem).

[14] Tas, ka pieteicējs izvēlējies saņemt Krievijas pilsoņa pensiju, kas piešķirta, nepiemērojot Līguma noteikumus, nenozīmē, ka uz konkrēto situāciju Līgums vispār nav attiecināms.

Kā norādījis Senāts, Līgums ne tikai noteic kārtību, kādā ir piešķiramas pensijas, bet nošķir arī katras līgumslēdzējas valsts atbildību gan attiecībā uz personu loku, gan laika periodiem, par kuriem tiek piešķirta pensija. Tā, Līguma pārejas noteikumos paredzētā iespēja izvēlēties saņemt pilsonības valsts pensiju saskaņā ar tās tiesību aktiem, nepiemērojot Līguma noteikumus, nozīmē arī to, ka pensija tiek piešķirta par to laika periodu, kas paredzēts šīs valsts tiesību aktos, jeb citiem vārdiem sakot, pilsonības valsts atbild par pensijas piešķiršanu par to laika periodu, ko noteic tās tiesību normas. Krievijas tiesību normas paredz, ka pensija tiek piešķirta par periodu līdz 2001. gada 31. decembrim, ieskaitot arī tādus periodus, kad persona veikusi iemaksas Latvijā (uz šādu Krievijas tiesību normu regulējumu norāda arī Līguma 10. un 11. pantā ietvertie noteikumi). Tas savukārt nozīmē, ka Latvijas vecuma pensija atbilstoši Latvijas tiesību normām var tikt piešķirta, ņemot vērā tikai tos apdrošināšanas stāža periodus, kas personai ir uzkrāti pēc 2002. gada 1. janvāra. Proti, Latvija nav atbildīga par personas stāžu līdz minētajam datumam, jo par to atbilstoši Līgumam atbildīga ir Krievija. Jautājumā par minēto tiesību normu interpretāciju ir izveidojusies stabila Senāta judikatūra (*skat. Senāta 2016. gada 19. decembra spriedumu lietā Nr. SKA?993/2016 (A420421913), 2016. gada 23. decembra spriedumus lietā Nr. SKA?1386/2016 (A420367514), lietā Nr. SKA?1154/2016 (A42042514) un lietā Nr. SKA?1189/2016 (A420389714), kā arī 2017. gada 21. aprīļa spriedumu lietā Nr. SKA?755/2017*).

[15] Tā kā izskatāmajā gadījumā pieteicējs ir izvēlējies saņemt Krievijas pensiju, Latvijas vecuma pensija viņam var tikt piešķirta saskaņā ar Latvijas tiesību normām, nepiemērojot Līguma nosacījumus.

Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2} punktam, nosakot tiesības uz valsts pensijas piešķiršanu, saskaņā ar šo likumu neņem vērā apdrošināšanas periodus, ja tie ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju.

Tas nozīmē, ka pieteicēja gadījumā, nosakot pieteicēja tiesības uz Latvijas pensiju, nevar tikt ņemti vērā tie apdrošināšanas periodi, kuri attiecināmi uz Krievijas pensijas aprēķinu. Jautājums par apdrošināšanas stāža periodu, kas pieteicējam bija uzkrāts līdz 2002. gada 1. janvārim, ieskaitīšanu, aprēķinot Krievijas pensijas apmēru, ir adresējams Krievijas kompetentajai iestādei.

[16] Pieteicējs emocionālā formā paudis apsvērumus attiecībā uz viņa Latvijā nostrādāto laiku no 1991. līdz 2001. gadam, kas liek domāt, ka minēto laika periodu Krievijas kompetentā iestāde nav iekļāvusi darba stāžā, aprēķinot pensiju. Šeit jāatzīmē, ka pieteicējs gan nav iesniedzis tam pierādījumus.

Taču apstāklis, ka pēc Krievijas tiesību normām kāds nodarbinātības periods laikā līdz 2002. gada 1. janvārim netiek ņemts vērā, nav pamats šādus atsevišķus periodus atkārtoti vērtēt atbilstoši Latvijas tiesību normām (*sk. Senāta 2016. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-993/2016 (A420421913) 11. punktu*).

Tādējādi, izdarot izvēli par labu Krievijas pensijas saņemšanai, pieteicējam nebija pamata paļauties, ka turpmāk, lūdzot piešķirt Latvijas pensiju par turpmākajiem apdrošināšanas periodiem, stāžā tiks ieskaitīts laika posms līdz 2002. gada 1. janvārim.

[17] Tiesai ir cilvēcīgi saprotama pieteicēja vilšanās par to, ka viņa apdrošināšanas stāžs par noteiktu laika periodu, ja vecuma pensijas aprēķinā to neņem vērā ne viena, ne otra valsts, būtībā ir zudis. Taču jānorāda, ka personai, izdarot izvēli par labu vienas vai otras valsts pensijai, ir jāpieņem atbildīgs lēmums, izsverot visus iespējamos ieguvumus un zaudējumus. Šajā kontekstā tiesai nav pamata uzskatīt, ka pieteicējam, pirms viņš lūdza piešķirt viņam Krievijas pensiju, būtu bijušas liegtas iespējas noskaidrot, kādi viņa uzkrātie apdrošināšanas periodi tiks ieskaitīti pensijas aprēķinā, uz kādiem nosacījumiem pieteicējs turpmāk būtu varējis pretendēt arī uz Latvijas vecuma pensiju, un, ņemot to vērā visus šos faktorus, dot priekšroku izdevīgākajam rīcības variantam.

[18] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka aģentūra pamatoti neieskaitīja pieteicēja apdrošināšanas stāžā Latvijā nostrādāto periodu laikā no 1991. gada līdz 2001. gadam, tādēļ Lēmums ir atzīstams par tiesisku.

Tiesa atzīst, ka izskatāmajā lietā neizpildās priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai par Latvijas vecuma pensijas piešķiršanu pieteicējam, līdz ar to pieteikums ir jānoraida.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251. panta sesto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirta valsts vecuma pensija.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis R. Dončenko